

УДК 316.43(304):005.412
DOI <https://doi.org/10.32840/2707-9147.2020.87.2>

Л. В. КАЛАШНИКОВА

кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

І. С. АФТЕНЮК

студент магістратури,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

«СПОГАДИ ПРО МАЙБУТНЄ»: ВИТОКИ СОЦІАЛЬНОЇ ПРОГНОСТИКИ У ТВОРЧОСТІ Р. БРЕДБЕРІ

У статті окреслено можливості наукової фантастики як культурно-історичного феномена, особливого жанру літератури, що набув широкого поширення наприкінці 1960-х рр., маючи основою сюжетів тему наукових відкриттів. Також визначено її провідні функції як форми дослідження розвитку суспільства майбутнього, що набуло особливого значення в епоху активного науково-технічного прогресу й породженого ним феномена «футурологічного буму». Увагу авторів зосереджено на визначенні методологічних основ соціальної прогностики у творах американського письменника-фантаста Р. Бредбері, який, узагальнюючи накопичений досвід, здійснюючи трансформацію колишніх наукових й культурних традицій, заснував нові. Зокрема, авторами статті здійснено спробу верифікації його припущень щодо розвитку суспільних відносин, представлених у романі-антиутопії «451° по Фаренгейту», оповіданнях «Вельд», «Пісихід» та ін. Схарактеризовано такі особливості функціонування сучасного суспільства: виникнення «генерації прозаку», для представників якої характерною є масовість поширення психічних розладів; настання ери постправди як стану трансреальності; тріумф політкоректності як панівної ідеологічної доктрини і системи сучасних ліберально-демократичних поглядів, суспільств «тиранії меншин»; виникнення феномена масової культури, що орієнтована на пересічного споживача, який постає в образі замкненого в собі, відчуженого «атому» поруч з іншими такими ж атомарними індивідами з нівельованою особистісною позицією і стандартизованим внутрішнім світом; криза гуманітарної освіти, одновимірності соціальної реальності; тотальної нуклеарності сімейних відносин; соціальна ізоляція людей, що втратили істинний зв'язок як із природою, яка стала для них чужою та небезпечною, так і одне з одним, замінивши живе спілкування на технічний ерзац; поява сучасних технологій (засобів віртуальної реальності, бездротових навушників, смарт-годинників й стільникового зв'язку, LCD-телевізорів, розумних будинків тощо) та соціальних проблем, пов'язані з ними.

Ключові слова: соціальна прогностика, наукова фантастика, постправда, політкоректність, масова культура, соціальна ізоляція, одновимірність, сучасні технології.

Постановка проблеми. Проблема майбутнього є однією з наскрізних проблем побутової свідомості кожної людини й раціонального пізнання світу, що виникає майже у всіх сферах наукового знання в тій чи іншій формі. У гуманітарних та суспільних науках соціальна прогностика, будучи спрямована на концептуалізацію історичного процесу, претендує на можливість екстраполяції результатів дослідницької діяльності на майбутнє в межах просторово-часових шкал.

Наприкінці 1960-х рр. «футурологічний бум» спричинив становлення і подальший розвиток соціальної прогностики як міждисциплінарного напрямку, що об'єднував талановитих науковців, письменників, які володіли здатністю передбачати події майбутнього. В епоху активного науково-технічного прогресу наукова фантастика стала масовим мистецьким явищем, широко представленим у прозі. Нові ідеї й образи, що народжувалися у творчості письменників-фантастів, часто являли собою узагальнення накопиченого досвіду, трансформацію колишніх і становлення нових наукових та культурних традицій.

Наукова фантастика, як і сама наука, є культурно-історичним феноменом і пророкує не події, а їх ймовірність. Підґрунтям цього феномена є міфологічна свідомість народів світу, релігійні та філософські вчення, твори утопістів епохи Відродження. Як особливий вид художньої літератури, наукова фантастика виникла в контексті історичного розвитку цивілізації і культури, пройшла становлення одночасно із сучасною наукою і науковим передбаченням.

Одним із найяскравіших представників американської наукової фантастики вважають письменника Р.Д. Бредбері (1920–2012), який розробив багато жанрів наукової фантастики, створивши оригінальний тип ліричних новел, близьких до реалістичного методу. Знайомство читачької публіки із його творами розпочалося з появи у 1950 р. «Марсіанських хронік», у 1953 р. – «451° по Фаренгейту».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як справедливо зауважував І. Бестужев-Лада, твори Р. Бредбері відіграли виключно важливу роль у розвитку соціальної прогностики. Адже, з одного боку, запропоновані ним технічні прийоми використовуються в методиках сучасного прогнозування, з іншого – наукова фантастика, будучи органічною складовою частиною художньої літератури, свого часу забезпечила масову аудиторію й істотно розширила діапазон поглядів на конкретні проблеми майбутнього [1]. Соціальна прогностика – невдячна справа для науковця, адже колеги-сучасники можуть розцінювати твір із позиції белетристики, а нащадки, прийнявши позиції критиків, знайдуть багато наївного в описах майбутнього. Нині події, описані в романах і оповіданнях Р. Бредбері, стали реальністю і набули нового сенсу, саме тому постає питання, які з його пророцтв дійсно збулися.

Аналізуючи соціальну реальність у творчості, Р. Бредбері максимально наближується у своїх роздумах до «братів по зброї» – видатного сучасника, білорусько-американського творця «психоісторії»

А. Азімова, а також великого попередника й батька-засновника напряму наукової фантастики, англійського письменника Р. Уеллса. І якщо перший творив у цій іпостасі вкрай інтуїтивно (тим не менш, визнаючи «провідну роль наукової фантастики й соціальних експериментів на папері»), то другий вільно дискутував на ниві суспільної теорії (наприклад, в есе «Так звана соціологічна наука»), проводячи паралелі між своєю діяльністю як літератора і соціального мислителя. Зокрема, він писав «<...> я довів, що існують дві літературні форми, в яких буде втілена реальна соціологічна робота: трактування історії та створення й критика утопій <...>» [2].

На превеликий жаль, виходячи із заданих високих стандартів і критеріїв оцінки, варто констатувати той факт, що цікавих робіт у жанрі наукової фантастики нині вже ніхто взагалі не пише. Що ж стало тому причиною? Вичерпаність теми, вплив моди або кон'юнктури ринку? Якщо й так, то лише частково. А може, справа у невідповідності цього жанру і формату написання запитам сьогодення? Виходячи із вищезазначеного, розмірковуючи з позиції здорового глузду, дамо однозначну відповідь – ні. Тоді у чому ж річ? Відповідь може бути набагато простішою, ніж нам здається, якщо згадати афоризм О. Уайльда: «Ненавість ХІХ ст. до реалізму – це лють Калібана, який побачив себе у дзеркалі» [3].

Мета статті. Соціальна прогностика нині визначається скоріше як прикладний, а не як академічний напрям досліджень. Основною причиною того є динамічність соціальних систем, які швидко трансформуються з урахуванням новітніх тенденцій цивілізаційного розвитку. Метою статті є реалізація спроби верифікації припущень одного із найяскравіших представників наукової фантастики Р.Д. Бредбері щодо розвитку суспільних відносин, представлених у романі-антиутопії «451° по Фаренгейту», оповіданнях «Вельд», «Пішохід» та ін. з використанням методу прямого порівняння.

Виклад основного матеріалу. Повертаючись до заданої теми, порушимо питання: які ж межі майбутнього окреслив Р. Бредбері, які він означив портретні штрихи і наскільки чітко відстежуються в сучасному світі ті образи зла, які були описані ним ще у 1950-х р.? При першому наближенні можна виділити наведене нижче.

1. «Покоління прозака».

«У нас буває по 9–10 таких викликів за ніч. За останні роки вони так почастишали... Тільки-но отримали по радіо новий виклик. За десять кварталів звідси ще хтось проковтнув всю коробочку зі снадійним...» [4, с. 11].

Найпоширенішим серед ліків від душевних хвороб став препарат прозак (флуоксетин) як перший у своєму роді безпечний засіб боротьби з депресією, про існування якої за часів написання роману Р. Бредбері нічого не знали. Цей антидепресант нового покоління був розроблений у 1974 р. і отримав дозвіл на продаж лише через 13 років, ставши символом нової ери в історії людства – ери перманентної боротьби зі

своєю людською сутністю. Якщо на момент виходу «Fahrenheit 451» вважалося, що поширеність депресії становить близько 50–100 осіб на 1 млн населення, то нині, за оцінкою ВООЗ, 450 млн осіб мають різного роду психічні розлади [5]. За даними статистики, в Україні на депресію страждає 2,5 млн осіб (6,3% від всього населення країни), психічні розлади – 1,2 млн осіб (3% від всього населення країни), посідаючи перше місце в Європі за кількістю пацієнтів психіатричних лікарень [6]. Чи не спровокувало б у подальшому масове вживання цього фармакологічного засобу розвиток пандемії? Питання риторичне. До речі, прозак став прообразом лікарського засобу прозіум, який за сюжетом американського фільму-антиутопії «Еквілібріум» використовувався як примусовий засіб для пригнічення емоцій, перетворюючи тих, хто вжив після Третьої світової війни, на покірних гвинтиків глобального тоталітарного механізму.

2. Настання епохи постправди.

«Хіба раніше пожежники не гасили пожежі, замість того, щоб розпалювати їх? ... Засновані у 1790 р. для спалення проанглійської літератури в колоніях. Перший пожежний – Бенджамін Франклін» [4, с. 26].

Безсумнівно, створюючи такий шедевральный приклад симулякра, американський фантаст і подумати не міг, що мимоволі висловлює ідеї, які актуалізуються вже через кілька десятиліть у творчості Ж. Бодріяра. Термін «постправда» з'явився у 1992 р., проте остаточно ствердилася лише в 2016 р., увійшовши до Оксфордського словника [7].

Г. Почепцов стверджує, що у суспільстві епоха постправди розпочалася в дуже дивний спосіб. Правд стало забагато, що детермінує розквіт пропаганди й гламуру, зокрема на телеекранах, де кожен охочий проповідує свою постправду. Однак її, як і гламур, варто вважати не трансмедійною, а трансреальною, оскільки в ній повсякчас точиться боротьба з реальністю. У першу чергу, йдеться про тексти, в яких нібито описується реальність, проте насправді вона сама створюється текстами [8].

3. Тотальна нуклеарність сімейних відносин.

«Вони підійшли до її дому. Всі вікна були яскраво освітлені. Що тут відбувається? Монтегу ніколи ще не доводилося бачити таке освітлення в житловому будинку. Та нічого. Просто мама, тато й дядько сидять разом і розмовляють ...» [4, с. 4].

Тут справа навіть не стільки в сімейних посиденьках за столом (хоч це і є відміною рисою, ритуалом саме розширеної сім'ї, яка неминуче втрачає своє значення), скільки загалом про кризу і занепад сімейних відносин та цінностей. Пригадується розмова Монтега з подругами його дружини, де одна з них зображена як типова представниця руху чайлдфрі, а друга – як особа з характерним цинічним і споживацьким ставленням до власних дітей.

4. Триумф політкоректності.

«Розглянемо тепер питання про різні дрібні групи всередині нашої цивілізації... стережіться образити яку-небудь з них... Запам'ятайте, Монтег, чим ширший ринок, тим ретельніше треба уникати конфліктів. Всі ці групи і групки, що споглядають власний пуп, – не дай бог їх зачепити!» [4, с. 32].

Напевно, політкоректність є одним з есенціальних прикладів пророцтв фантастів, здійснених із математичною точністю. Причому як на локальному чи повсякденному рівні (претензії до творів «Володар кілець» Д. Толкієна, «Гекльберрі Фін» М. Твена, «Віднесені вітром» М. Мітчелл та ін.), так і на макросоціальному, суспільно-політичному (позитивна дискримінація, «війна пам'ятників», кластеризація і радикалізація громадської думки тощо).

Щодо цього факту в самого Р. Бредбері наприкінці його життєвого шляху не виникло ніяких ілюзій *«...зараз суспільство розділилося на різнокаліберні меншості, які хоча фактично й не спалюють книжки, проте забороняють їх» [2].*

5. Масова культура.

«Колись книжки читали далеко не всі – тут, там, у різних місцях. Тому і книги могли бути різними. Світ був просторий. Але, коли у світі стало тісно від очей, ліктів, ротів, коли населення збільшилося вдвічі, втричі, вчетверо, зміст фільмів, радіопередач, журналів, книжок суттєво збіднів, знизився до відомого стандарту. Така собі універсальна жуйка» [4, с. 41].

Це питання дуже злободенне, щоб знову повторюватися. Лише погляньте на афіші кінотеатрів, збірки книжкових новинок, плейдисти популярних радіостанцій та музичних каналів – все відразу стане на свої місця. Якщо цього буде замало, можна провести контент-аналіз і порівняти, приміром, лауреатів премії «Оскар» і Нобелівської премії в галузі літератури різних епох (при всьому скептицизмі до цих кон'юнктурних нагород). Часи, коли до культури варто було йти, піднімаючи очі до неба, змінили часи, коли необхідно дивитися під ноги, побоюючись спіткнутися.

6. Криза гуманітарної освіти.

«Влаштовуйте різні конкурси, наприклад: хто краще пам'ятає слова популярних пісеньок, хто може назвати всі головні міста штатів чи хто знає, скільки зібрали зерна в штаті Айова минулого року. Забивайте людям голови цифрами, починайте їх нешкідливими фактами, поки їх не знудить, нічого, зате їм буде здаватися, що вони дуже освічені» [4, с. 52].

Читаючи діалог Фабера з Монтегом, де перший розповідає про свою особисту трагедію – коли він, прийшовши в аудиторію, дізнався про те, що на його курс з історії драми записався лише один студент, – ми аналізуємо буденність нашого вишу й уявляємо собі вже неіснуючий факультет соціології, на який ще донедавна можна було вступити,

реорганізовану кафедру філософії, з числа викладачів якої залишилися хоч і кращі, але дуже самотні і відчужені. А більше того – зменшення популяції гуманітарних та суспільних напрямів підготовки серед студентства. На їх місце приходять неофіти світу комп'ютерних технологій, адепти Big data, обслуговуючий персонал різноманітних інформаційних ресурсів, які самі є носіями такої ж цифрової душі.

7. Одномірність соціального простору.

«... Крутіть людський розум у шаленому вихорі, швидше, швидше! – руками видавців, підприсмців, радіомовців, так, щоб відцентрова сила викинула геть усі зайві, непотрібні, даремні думки!.. Що тобі потрібно? Перш за все робота, а після роботи розваги, а навколо скільки завгодно, на кожному кроці, насолоджуйтеся! Так навіщо ж вчитися чому-небудь, крім вміння включати рублильники, загвинчувати гайки, підтягувати болти?» [4, с. 54].

А дійсно, навіщо? До чого зайві думки у світі, де люди, за влучним зауваженням Е. Фромма, створюють машини, схожі на них самих, а упорядкований світ людського буття, дедалі більше схожий на робочий механізм машини [8]. У цьому контексті вміння загвинчувати гайки і підтягувати болти набуває нового сенсу. У разі поєднання негативного впливу всіх перерахованих вище факторів «залізна клітка раціональності» зачинається і подолати цю антиутопічну реальність чи хоча б усвідомити можливість альтернативного розвитку стає неможливим.

8. Багаття марнославства і аутодафе.

«Будьте мужнім, Рідлі. Божою милістю ми запалимо сьогодні в Англії таку свічку, якої, я вірю, їм не погасити ніколи <...> Чоловік на ім'я Латтімер сказав це чоловікові, якого звали Ніколас Рідлі, коли їх спаливали живцем на багатті за ересь в Оксфорді 16 жовтня 1555 року ...» [4, с. 59].

Традиція спалення книг як свого роду особлива ритуальна практика бере свій початок за часів Середньовіччя. Відособлена гілка цієї традиції, позначена в сучасній історіографії як багаття марнославства, отримала поширення за часів Джироламо Савонаролі – правителя Флоренції кінця XV ст. Організований ним загін контролював виконання Божих заповідей. Вищого ж свого прояву ця традиція набувала у формі так званої аутодафе, метою якої було не стільки спалення книжок (зокрема еретичних), скільки примус до публічної відмови від своїх думок і покаяння [10]. Уже значно пізніше традицію Савонаролі запозичили і продовжили нацисти. Хоча щось підказує, що вони не стануть останніми у своєму роді, хто за допомогою вогню буде намагатися боротися зі світом ідей.

9. Сучасні технології та соціальні проблеми, пов'язані з ними.

«Гладкі двомірні стіни. На очах у Джорджа і Лідії Хедлі вони м'яко дзижчали, танули, ніби тікали у прозору далину й спричиняли появу африканського вельду – тривимірного, яскравого, справжнього, в якому простежується все аж до найменшого камінчика і травинки. Стеля над ними перетворювалася на далеке небо з палючим жовтим сонцем» [11].

В оповіданні «Вельд» Р. Бредбері описує кімнату з ефектом присутності, що здатна відтворювати зображення, звуки та запахи, а також впливати на матеріальні об'єкти, пророкуючи появу віртуальної реальності. Сучасні технології віртуальної реальності здатні перехитрити мозок людини, змушуючи сприймати видиме за реальне, за допомогою VR-окулярів, HMD-дисплеїв, паралакс-моніторів, інформаційних рукавичок, геймпадів тощо.

«...– Залізьте.

– Я протестую!

– Містер Мід!

І він пішов нетвердою ходою, неначе сп'янілий. Проходячи повз лобового скла, заглянув всередину. Так і знав: нікого на передньому сидінні, та й взагалі в машині не було» [11].

Фантаст у творі «Пішохід» описує автомобілі, що їздять самі по собі й ведуть діалог із людьми. Нині існування безпілотних автомобілів стало реальністю завдяки використанню байесовського методу одночасної локалізації та побудови карт.

Також Р. Бредбері передбачив появу сучасних бездротових навушників, смарт-годинників й стільникового зв'язку, LCD-телевізорів та розумних будинків.

«...У вухах в неї щільно вставлені мініатюрні «черепашки», крихітні, немов наперсток, радіоприймачі-втулки, і океан електронних звуків – музика і голоси, наче хвилями омивають береги її мозку...» [4].

«...Психіатр, щось мугикаючи собі під ніс, надів новий радіобраслет, клацнув селектором і поговорив хвилину ...» [11].

10. Соціальна ізоляція.

«...Всі тепер закриваються вечорами у будинках, що подібні до склепів», – подумав він, продовжуючи недавно гру уяви. Склепи тьмяно освітлювалися відблиском телевізійних екранів, і люди сиділи перед екранами, немов мерці; сірі або різнокольорові відблиски ковзали по їхніх обличчях, але не зачіпали душ...» [11].

Р. Бредбері описував у своїх творах людей, що втратили істинний зв'язок із природою, яка стала для них чужою та небезпечною, а також один з одним, замінивши живе спілкування на технічний ерзац. Він передбачив не лише інтелектуальну дистрофію, духовне відчуження, а й соціальну ізоляцію людей, думки яких короткі та пусті. Тим самим, наголошуючи на глобальних проблемах людства, таких як всезагальна криза людяності, виснаження духовності, ерозії моралі, що набувають загрозливих масштабів як за умов тоталітарного режиму, так і лібералізації суспільних відносин.

Висновки і пропозиції. Поява в сучасному суспільстві інформаційних технологій, зокрема новітніх соціальних медіа детермінувала кардинальні зміни способів взаємодії, сприяючи підвищенню рівня особистісної мобільності, доступності і чисельності соціальних контактів. Здавалося б, людина не має відчувати себе самотньою, проте, навпаки, проблема соціальної ізоляції лише поглиблюється. Причинами тому є: зниження рівня

соціально-емоційних потреб, особливо у малих сім'ях; розподіл праці, що перешкоджає встановленню контактів між людьми і призводить до ізоляції на робочому місці; класові, майнові відмінності та розшарування, що призводять до розрізненості соціуму; перенаселення в мегаполісах збільшує анонімність контактів; масовість комунікацій викликає інформаційне, сенсорне перенавантаження і, як наслідок, байдужість, відсутність інтересу до інших людей; конкретне, раціональне мислення породжує егоцентризм; розмаїття загроз і небезпек сучасного світу, незахищеність людей від більшості з них, провокує почуття страху, а отже, соціального відчуження.

Узагальнюючи, зауважимо, що наукова фантастика передбачає наукові та інтелектуальні досягнення соціуму, виражає тенденції, що приховані в колективній свідомості. Р. Бредбері став одним із перших письменників-фантастів ХХ ст., автором антиутопій, який передбачив трагічний кінець протистояння держави й особистості у романі «451° по Фаренгейту». Його передбачення щодо трендів майбутнього, пов'язаних із появою багатьох технічних винаходів, змінами соціокультурної реальності всіх розвинених держав західної цивілізації частково справдилися. Проте у творах, незважаючи на неминучість негативних тенденцій, Р. Бредбері все ж таки демонструє віру в найкращі людські якості, які не зможе знищити технічний прогрес. Спасіння для «людини майбутнього» Р. Бредбері вбачає у традиційних цінностях родинності, людяності, любові, співчуття та взаємодопомоги.

Соціальна прогностика Р. Бредбері нині має суто прикладний характер, оскільки він був переконаний у тому, що глобалізація можлива завдяки аналізу можливостей наукових досягнень і передачі нових знань. Творчість Р. Бредбері сучасна не лише за часом написання фантастичних оповідань, а й за тематикою – соціальні проблеми людства, пізнавальні можливості розуму конкретної особистості, технологічні й етичні аспекти сучасної інформаційної революції, масштаби та темпи її розгортання, вплив на суспільство, були і будуть актуальними для вивчення в межах як соціальної прогностики, так і соціології загалом.

Список використаної літератури

1. Бестужев-Лада И.В. Социальное прогнозирование. Курс лекций. Москва : Педагогическое общество России, 2002. 392 с.
2. Эссе Рея Бредбери. URL: <http://raybradbury.ru/library/essay/> (дата обращения 27.09.20)
3. Wilde O. The Picture of Dorian Gray: An Annotated, Uncensored Edition. / Frankel, Nicholas (ed.). Cambridge, Massachusetts: Belknap Press (Harvard University Press). 2011. 458 p.
4. Bradbury's R. Fahrenheit 451. New York, Ballantine Books. 1953. 96 p.
5. Психические заболевания в мире и в Украине. URL: <http://www.mif-ua.com/archive/article/42602> (date of access 27.09.20).
6. Україна посідає перше місце у Європі щодо захворюваності на психічні розлади. URL: <https://www.unian.ua/health/country/2179904-ukrajina-posidaє-pershe>

mistse-u-evropi-za-pokaznikami-psihichnih-rozladiv-minsotspolitiki.html (дата звернення 27.09.20).

7. Оксфордський словник назвав «постправду» словом року. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/society/2016/11/161116_word_of_the_year_sm (дата звернення 27.09.20).

8. Почепцов Г. Постправда как новый виток развития цивилизации. URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/22902/2019-05-19-postpravda-kak-novyi-vitok-razvitiya-tsivilizatsii/> (дата обращения 27.09.20).

9. Буряк Н.Б. Вплив марксистської філософії на гуманітарну концепцію релігії Еріха Фромма. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія». 2015. Вип. 5. С. 32–36.

10. Яковлев В.И. 100 знаменитых тиранов. Савонарола Джироламо. URL: <https://biography.wikireading.ru/138493> (дата обращения 27.09.20).

11. Брэдбери Р. О скитаньях вечных и о земле: Фантастические произведения. Москва : ЭКСМО-Пресс, 2002. 1296 с.

12. Горохов П.А. Философские представления о «человеке будущего» в мировой фантастике. *Философия и гуманитарные науки в информационном обществе*. Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский государственный университет аэрокосмического приборостроения. 2019. Вип. 3(25). С. 28–46.

Kalashnikova L. V., Aftenyuk I. S. “Memories of the future”: the origins of social forecasting in the work of R. Bradbury

The article outlines the possibilities of science fiction as a cultural and historical phenomenon, a special genre of literature that became widespread in the late 1960s, basing its plots on the theme of scientific discoveries. Its leading functions have also been identified as forms of studying the development of society in the future, which developed rapidly in the era of active scientific and technological progress, the “futurological boom”. The authors focus on defining the methodological foundations of social prognosis in the works of the American science fiction writer R. Bradbury, who, summarizing the experience gained, transforming the old scientific and cultural traditions, founded new ones. In particular, the authors of the article made an attempt to verify his assumptions about the development of social relations, presented in the anti-utopian novel “451° Fahrenheit”, stories “Veld”, “Pedestrian” and others. The peculiarities of the functioning of modern society are characterized as: the emergence of the generation of prozac, the representatives of which are characterized by the mass spread of mental disorders; the advent of the post-truth era as a state of transrealism; the triumph of political correctness as a polite attitude to contradictory phenomena in society in order to curb the growth of destructive images or hidden disputes; the emergence of the phenomenon of mass culture, focused on the average consumer, who appears in the image of a closed, alienated “atom” along with other similar atomic individuals with a leveled personal position and a standardized inner world; crises of humanitarian education, one-dimensionality of social space; the spread of vanity and autodafe; total nuclearity of family relations; social isolation of people who have lost their true connection with nature, which has become alien and dangerous to them, as well as with each other, replacing live communication with technical ersatz; modern technologies (virtual reality devices, wireless headphones, smart watches, LCD TVs, smart homes, etc.) and the social problems associated with them.

Key words: social prognosis, science fiction, post-truth, political correctness, mass culture, social isolation, one-dimensionality, modern technologies.